Storbonden i Høgsfjord og Stavangers store sønn Alexander L. Kielland

Torgeirs farfar, Torger Pedersen, slekter fra Mele i Høgsfjord. Torgers tippoldefar var **Lars ''Sjøl'' Mele**. Lars var kjent som en frittalende velsituert herre. Storbonde den gang storbonden hadde høy status. Han var ikke laga etter vanlige mål, skriver Sigleif Engen i Forsandboka.

Ettertiden vet mye om Lars ''Sjøl'' ikke minst fordi datter nevøen og pleiesønnen Lars Tormodsson Mele; **Inger Larsdtr Mele**, var stemor til **Alexander L. Kielland.** Deler av stoffet til Kiellands haugianerfigurer skal være hentet fra Meleætta. Men også forhold ved andre personer i Kiellands romaner har dikteren hentet fra dette miljøet. Ingers bror, **Haaver Larsson Mele**, som var **en** av modellene til **Skipper Worse**, irriterte seg over dette. Han skal ha uttalt da han leste om Skipper Worse: **''Eg e så forarga på den unge spirrevippen så har skreve om slektå vår! ''**. Så stor profet i 'eget land' kan en ikke si at Kielland var. Det er vel, som for forfattere flest, ettertiden som har gjort ham til den han er blitt.

Lars Tormodsson var – som nevnt – nevø til Lars ''Sjøl'' Mele, sønn til Lars' søster, Sissel. Lars Tormodsson mistet begge sine foreldre like etter at han var født. Moren i barselseng samme dagen Lars ble født. Faren noen måneder senere. Han vokste opp hos Lars ''Sjøl'' og Berita på Mele.

Oversikten nedenfor viser det genetiske og familiære forholdet mellom Lars Tormodsson og Torgeirs tippoldemor, Inger P. Mele, som er tremening til Kiellands stemor Inger L. Mele. Men familieforholdet er nærmere fordi Inger Kiellands far, nevnte Lars Tormodsson, vokste opp i søskenflokken sammen med tippoldemor Ingers mor, **Sissel Larsdtr Mele**. Selv om de to, Lars Tormodsen og Sissel Larsdatter, var søskenbarn, var de for søsken å regne. På samme måte blir de to tremenningene Inger sosialt søskenbarn.

Slektsforholdet mellom tippoldemor **Inger Pedersdtr Mele** og Kiellands stemor **Inger Larsdtr Mele**:

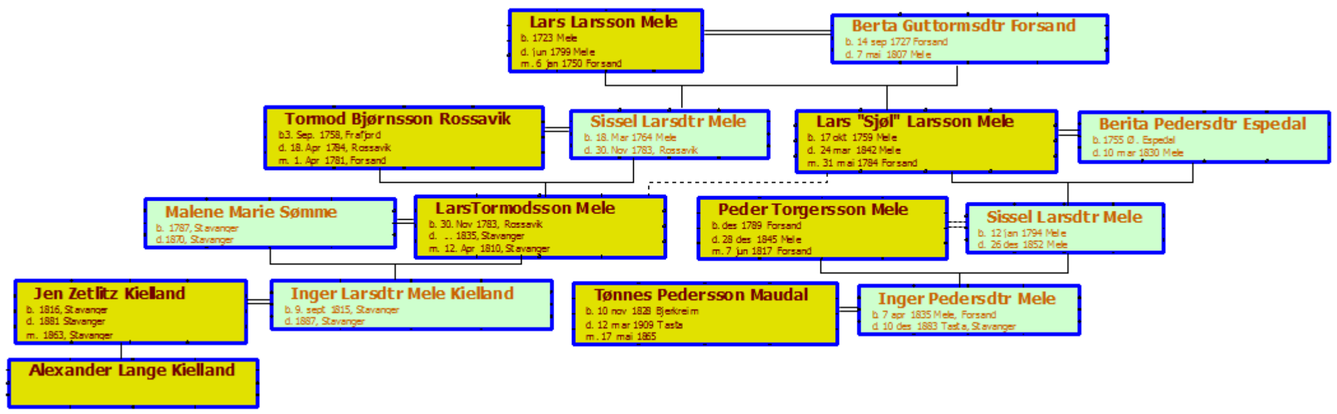

Stiplet linje mellom Lars Tormodsson Mele og Lars "Sjøl" markerer oppveksten til først nevnte. Følger du lenken, finner du Lars ''Sjøl''s aner, og ser at han var tremenning til sin egen mor.

Her er genetisk forbindelse mellom Torgeir og Lars ''Sjøl'':

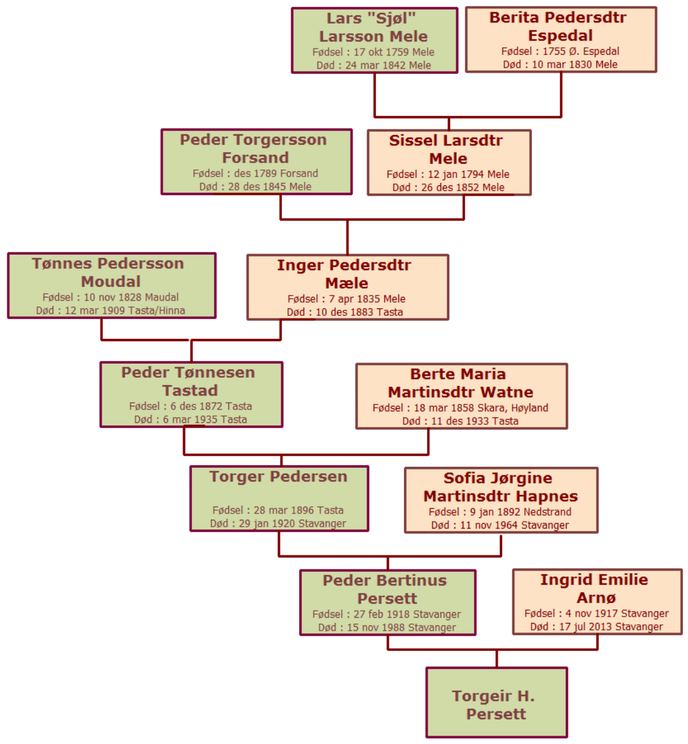

Mele-navnet har ned gjennom tidene vært skrevet på ulike måter: Mele. Mæle, Mæhle.
Se også: Persett-navnet har også sin historie.

At det gamle samfunnet var lite og klassedelt vet vi fra historiebøkene. Også at sønner og døtre ble giftet bort til ektemaker med 'passende' bakgrunn. Av den grunn finner vi kanskje også sosiale og familiære linjer fra **von Kroghene i Hogganvik** via **Magnus, Zetlitz og Kielland i Stavanger og Ryfylke** til **Mele i Høgsfjord**? Et artig sammentreff er det i hvert fall! Enkelte navn går også igjen. Gjerne uten at det er direkte slektsbånd mellom de som bærer 'samme' navnet. Det tyder på sosial omgang, fadderskap etc… (En del av personene i diagrammet er tatt med utelukkende for å vise navnebruken – ''slekta'' i direkte linjer er markert kraftigere enn resten. Tidsaksen til venstre er ikke linær og viser bare omtrentlig når personene var født/levde.)

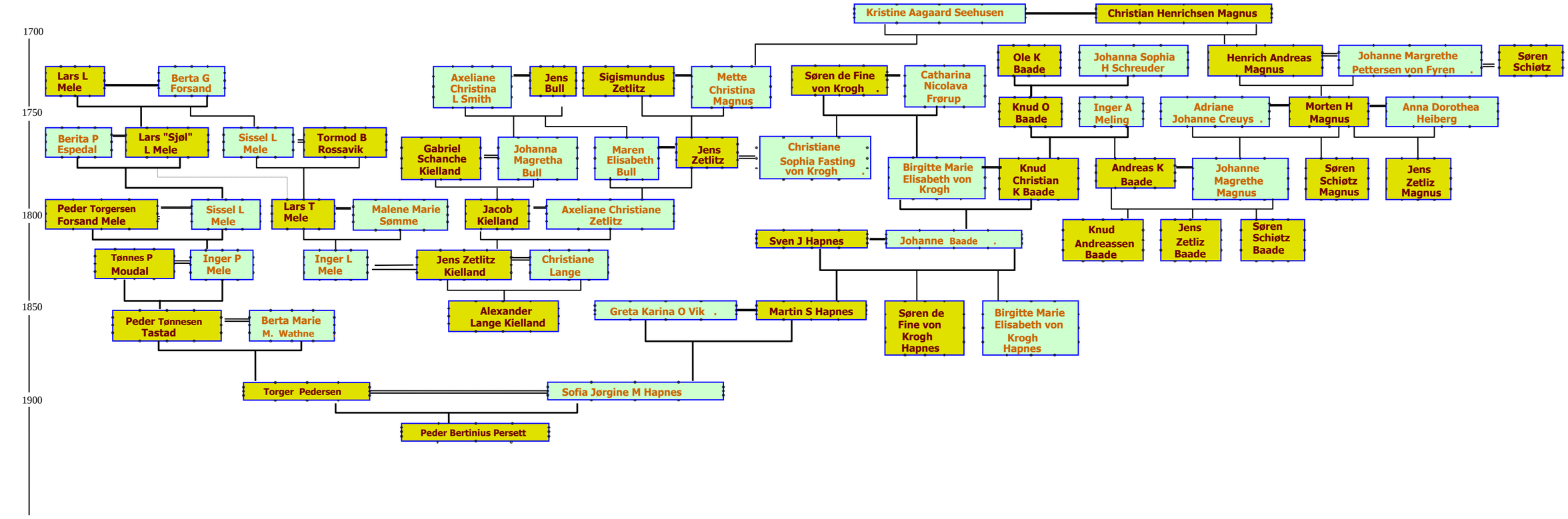

En hjelpende hånd fra Høgsfjorden?

En av mange historier vi finner i **Forsandboka** er fortellingen om Lars ''Sjøl'' som berger handelshuset ***Jacob Kielland & søn*** fra konkurs. Krigen i Europa i årene før 1814 la generelt press på handelsvirksomheten i Norge. Dette fikk også Kiellands merke, og etter sigende skal da storbonden fra Høgsfjord ha kommet med en utstrakt hånd:

> «Pengemangelen var steget til det Yderste, og det hele Pengevæsen var i den sørgeligste Forvirring, paa samme Tid som Skatter og Udgifter af enhver Art krævede Udtællinger, tilsidst maatte befinde sig i en ubehagelig Stilling. Det er gjennem mundtlig Overlevering berettet, at nogle af Firmaets Fiender havde sammensvoret sig og havde opkjøbt Vexler til et betydeligt Beløb. Disse skulde præsenteres til Betaling paa samme Tid og Huset derved bringes til Fald. Planen syntes at skulle Lykkes. **Da opnaaedes uventet Forstærkning fra et upaaregnet Hold** og Angrebet kunde afpareres. At denne Beretning skulde være at forstaa i den Forstand bogstavelig, at Husets Tilværelse virkelig har hængt i en Traad, synes dog, da dertil ingen Antydning findes i dets Bøger, lidet sandsynligt. At firmaet imidlertid i de sidste Krigens Aar vedvarende led, og det til sine Tider vistnok ganske føleligt, under Tidernes Tryk og den stadig tiltagende Pengemangel, fremgaar umiskjendeligt af dets hele Korrespondance. I Skr. af 9/4 1813 hedder det: «Skrækkeligt vil der se ud i dette Aar, om Fred ikke opnaaes.»
>
> I 1814 indtraf endelig den efterlængtede Fred, og den værste Trængselsperiode var over. Handelshuset kunde atter udfolde sine Kræfter; dets tidligere Indtægtskilder bragtes paany til at flyde, og det kunde nu roligt se bedre Tider imøde. Hertil har vistnok i fremtrædende Grad den unge Jacob Kielland bidraget.»

Forfatteren av Forsand-boka

> «spurde ein gong ein av Meleætta i Høgsfjord om det ikkje kunne ha vore Lars Mæle, far til fru Kielland, som lånte familien penger? «Nei», var svaret, «det skulle ha vore eldre». Dei meinte det var Lars Sjølv som redda Kielland-familien fra ruin. Nå er det det å fortelja om Lars Sjølv at han hadde stor vengebåt og for til Bergen, selde laksen, og kom att med fine gullsmykke og silkehovudplagg til borna sine…..»

Så penger, gods og gull var visst ikke det som manglet der inne i Høgsfjorden. Om denne hjelpen – hvis den kom fra Mele – har vært vanskelig å svelge for Kielland'ene i by'n, kan det forstås, samtidig som det også kan ha gitt grobunn for en viss arroganse:

> «Når ein les alt det som står skrive om Alexander Kielland og omgangskretsen hans i brevlitteraturen og i litteratursoga er alt så å seia kjemisk reint for alt som har med Mele-etta - og med Stavangerfolk i det heile-å gjera. Ein kunne tru at det berre var stemor si han kjende, ingen andre av ætta hennar er nemnde. Men slik kan det slett ikkje ha vore. Heile Mele-etta var i selskap hjå fru Inger Mæle ved Breiavannet. Og Alexander hadde ei brei kontaktflate til alle han trefte, både på teglverket ved Hafrsfjord, på Orre på Jæren, i arbeidet sitt i byen og visseleg beint fram og når det kom ein kjenning frå Høgsfjord.
>
> I litteraturen høyrer me alltid berre om Kielland og Jæren, Jæren og Kielland, alltid berre Kielland og Jæren. Ein skulle tru at han aldri hadde sett sine bein i Ryfylke, ikkje ein gong i Høgsfjord. Men det er ikkje sant…. Alexander og familien hans budde på landet i Høgsfjord. Tenk det var til og med i Nedre Rossavik, der far til stemor hans kom ifra! …. han budde der fleire år på rad! Far til Inger Mæle skulle eigentleg hatt gardsnamnet Rossavik, men sidan han var oppfostra på Mele tok han dette namnet. Det var hjå Guttorm Sehavland Kielland budde. «Det var den tida da «Eira» begynte å trafikera Høgsfjord. Kielland pia då alltid - når han tok seg turar til byen - stå framme ved rekkverket på båten, på ein bestemt stad*. Mannskapet på båten spekulerte då på om dei beint fram skulle leggja fram ei matte (ein løpar!) som han kunne stå på når han fylgde båten», …
>
> * Kielland hadde astma og likte når vinden bles inn mot andelet hans. »

….. slik forfatteren av Forsandboka forteller det.

Kilder: Familienotater
Sigleif Engen, Forsandboka III, Forsand kommune, 1989.
Gunnar A. Skadberg, Alexander L. Kielland " I slekt med hele byen", 2002